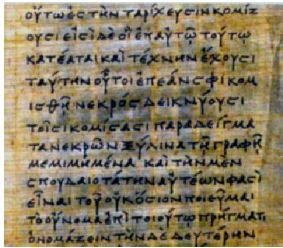
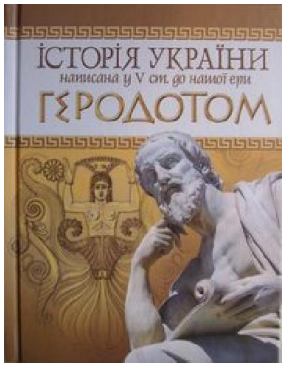
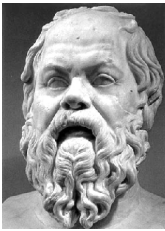
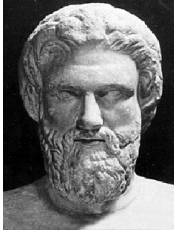

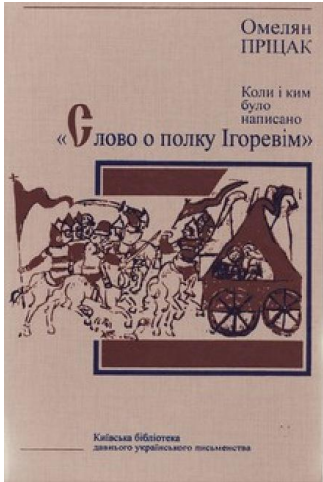

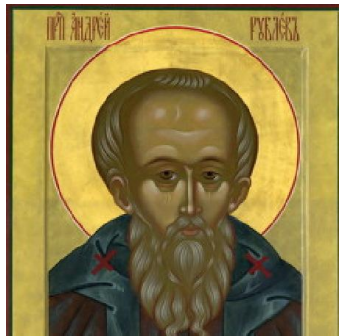

У 2015 році виповнюється:

<p>2500 років від дня народження <i>Геродота</i> (485–425 до н.е.), давньогрецького історика названого Цицероном «батьком історії». Автор «Історії» в дев'яти книгах, присвячених опису греко-перських воєн з викладом історії держави Ахеменідів, Єгипту та ін., містить перший систематичний опис життя і побуту скіфів.</p>	
<p>2485 років від дня народження <i>Сократа</i> (470–399 до н.е.), давньогрецького філософа, який не залишив жодного письмового джерела після себе. Вчення Сократа відоме здебільшого завдяки свідченням його послідовників, зокрема, його найвидатнішого учня – Платона, який виклав ідеї учителя в «Апології Сократа».</p>	
<p>2460 років від дня народження <i>Аристофана</i> (біля 445–385 до н.е.), давньогрецького поета, «батько комедії», найбільш ушавленого представника старогрецької комедії, для якої характерна гостра політична сатира. Єдиний комедіограф, чиї твори дійшли до нас не тільки у фрагментах. <i>Твори:</i> «Хмари» (423 до н. е.), «Оси» (422 до н. е.) і «Мир» (421 до н. е.) й ін. Українською мовою комедії перекладали Борис Тен, Володимир Свідзінський, Андрій Содомора та ін.</p>	
<p>1890 років від дня народження <i>Апулея</i> (125–180), римського письменника, поета, філософа-платоніка, ритора. <i>Твори:</i> «Апологія, або Промова на захист самого себе від обвинувачення в магії» (103 розділи), роман «Метаморфози» (11 книг) та ін. Український переклад роману – Йосип Кобов, Юрій Цимбалюк.</p>	
<p>1200 років від дня народження <i>Мефодія</i> (бл. 815–885), слов'янського просвітителя.</p>	

<p>845 років</p>	<p>«Пісня про Роланда» (1170), французький героїчний епос, вірєць французької «пісні про діяння» (<i>фр.</i> <i>chanson de geste</i>). Найбільш рання з редакцій, що дійшли, – Оксфордська (бл. 1170). Уперше надрукована в Парижі в 1837. Історичну основу твору складає епізод розгрому басками у Ронсевальській ущелині в Піренеях (778) ар'єргарду військ Карла Великого, що відступали з Іспанії, на чолі з Роландом. У поемі баски-християни замінені маврами-мусульманами, події виявилися перенесеними в обстановку феодального суспільства X–XII ст. Українською мовою твір перекладали Василь Щурат, Вадим та Нінель Пащенко, Ігор Качуровський та ін.</p>	
<p>830 років</p>	<p>«Слово о полку Ігоревім» (1185–1187), героїчна поема, давньоукраїнська літературна пам'ятка часів Київської Русі. Оригінал твору відкрив граф Олексій Мусін-Пушкін, відкупивши його в архімандрита Спасо-Ярославського монастиря Йоїля 1791 р., і видав друком у Петербурзі 1800 р., при співпраці знавців палеографії М. Малиновського і М. Бантиша-Каменського. Сам рукопис і більшість друкованих примірників «Слова...» згоріли під час московської пожежі 1812 р. Вже ранні дослідники відкрили зв'язок «Слова...» з українською народною поезією, особливо М. О. Максимович. У XIX ст. над «Словом...» працювало багато дослідників: з росіян М. Тихонов, П. Вяземський, В. Міллер, О. Веселовський, Е. Барсов; з українців, крім М. Максимовича, О. Потебня, О. Огоновський, П. Мосіюк. Широко поставлене дослідження «Слова...» у XX ст., існує понад 700 поважних праць про «Слово...» різними мовами, у тому числі праці українських дослідників В. Перетца, М. Грунського, у Івано-Франківську С. Пушика, на еміграції Д. Чижевського, О. Прицака та ін. Зваживши, що мова, якою написано «Слово...», в основі – давньоруська мова, поему зараховують до своєї літератури українці, білоруси й росіяни. Проте ніхто з поважних учених не заперечує, що поема постала в Україні і що багато її мовних і поетичних засобів мають яскраво український характер. У 1920-их рр. М. Скрипник домагався визнати приналежність «Слова...» лише до української літератури, маючи рацію, адже твір присвячено військовим дружинам і землі Трояні (Троянь – Провідна зоря, Христинівка України).</p>	

<p>815 років</p>	<p>«Пісня про Нібелунгів» (нім. Das Nibelungenlied, 1200) – пам’ятка німецького героїчного епосу, в основу якого покладено давньонімецькі міфи й перекази про знищення гуннами 437 р. держави бургуднів. Створена невідомим автором за дорученням єпископа Пассау Вольфгера фон Ерлі. Друге народження поеми відбулося 1755 р. завдяки лікареві з Ліндау Якоба Германа Оберейта, який знайшов один з рукописів в замку Хоенемс в Австрії.</p> <p>Драматург Фрідріх Геббель 1862 р. створив на основі поеми трилогію «Нібелунги», композитор Ріхард Вагнер використовував окремі мотиви епосу в опері «Кільце Нібелунга».</p> <p>30 червня 2009 р. включена до списку світового культурно-історичного спадку ЮНЕСКО (ці рукописи твору зберігаються у Баварській державній бібліотеці в Мюнхені, Баденській земельній бібліотеці в Карлсруе та в монастирі у Санкт-Галлені у Швейцарії).</p> <p>Українською мовою уривки переклали М. Лукаш, А. Онишко.</p>	
<p>675 років</p>	<p>від дня народження Джефрі Чосера (англ. Geoffrey Chaucer, 1340–1400), англійського поета, «батька англійської поезії», одного з основоположників англійської національної літератури та літературної англійської мови. Автор збірки віршованих оповідань «Кентерберійські оповідання» (англ. «Cantenbury Tales»), в яких знайшов єдиний сюжет – паломництво до гробниці св. Томаса Бекета в Кентербері. У творі представлені всі характери пізнього Середньовіччя (окрім короля і знаті – вони були б недоречні в подібних мандрах). У цьому творі Чосера представлені всі різновиди літератури 14 ст.: рицарські і куртуазні романи, народні казки, фаблію (історії з грубим гумором), бретонські ле, байки з персонажами-тваринами, життя святих, алегорії, проповіді. Іноді поет включав раніше написані розповіді, іноді – додавав нові. Чосер є первісткою літератури англійського Відродження. Мовою Чосера був лондонський діалект його часу. Чосерівські рядки течуть невимушено, вони різноманітні; поет майстерно володів і ритмом, і римою.</p>	
<p>655 років</p>	<p>від дня народження Андрія Рубльова (бл. 1360/1370–1430), давньоруського художника-іконописця, ченця. Його мистецтво вважається найвищим досягненням давньоруського живопису XV ст. Життя і твори великого іконописця стали поштовхом для роздумів режисера Андрія Тарковського про долю творчої особистості в Росії. У 1966 р. з’явилася його відома історична кінострічка «Андрій Рубльов» (первісна назва «Страсті за Андрієм»), створена на кіностудії «Мосфільм». Цей фільм визнаний серед 10-ти найкращих кінострічок в історії кіно.</p>	

565 років від дня народження *Гієронімуса Босха* (нід. Hieronymus Bosch, справжнє ім'я – Ієронімус Антоніссоен ван Акен, 1450–1516), нідерландського живописця, одного з найвідоміших майстрів Північного Відродження. На підставі сучасних досліджень мистецтвознавці відносять до збереженої спадщини митця 25 картин (триптихів, їх фрагментів і окремих полотен) і 8 малюнків. Лише сім творів підписані, решта назви робіт умовні, відомі тільки за каталогами. Творив у техніці а-ля пріма (італ. a la prima – «в один присіст») – метод масляного живопису, за якого перші мазки створюють остаточну фактуру. У його картинах для нас відкривається новий підхід до рішення задачі простору. У великих фантазмагоріях створено невизначений простір, що в ньому безліч фігур створюють горизонтальні чи хвилясті ланцюжки, що створюють єдиний передній план. У деяких картинах немає перспективи, але й там, де вона є, художник дивиться на зображений світ згори, що дозволяє дістати й відтворити панорамний образ.

565 років від дня народження *Георгія (Юрія) Дрогобича* (Дрогобицький, бл.1450–1494), українського філософа, астронома, астролога, першого українського доктора медицини. Перший український автор друкованого твору (латинською мовою). Професор, ректор Болонського університету (Італія), професор Ягеллонського університету у Кракові (з 1488, саме тоді, коли там навчався Миколай Коперник).

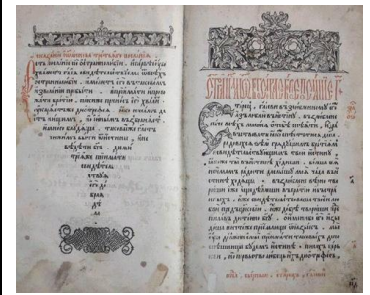
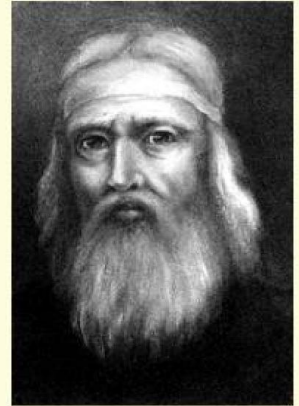
510 років від дня народження *Роксолани* (Насті Лісовської, 1505–1558), української дівчини, дружини Сулеймана I Пишного, яка відіграла значну роль у політичному житті Османської імперії 1520–1560 рр. Ймовірно, була донькою священика Лісовського з галицького міста Рогатина (Руське воєводство Королівства Польського, нині – Івано-Франківська область України) або подільського містечка Чемерівці (Подільське воєводство Королівства Польського, нині – Хмельницька обл. України).

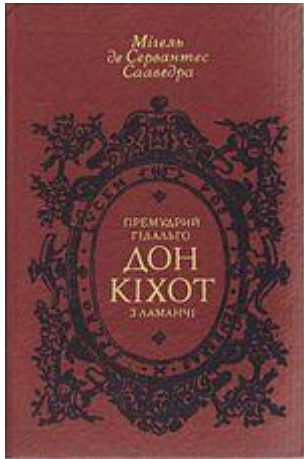

505/485 років від дня народження **Івана Федорова** (≈ 1510/1520–1583) російського та українського першодрукаря, просвітителя, одного із перших (після Швайпольта Фіюля та Франциска Скорини) східнослов'янських типографів. Разом із білорусом Петром Мстиславцем видрукував 1564 р. в Москві свою першу книгу — «Апостол».

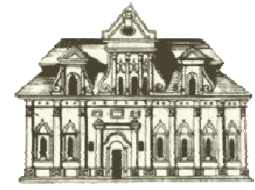
1566 через переслідуванням з боку вищого російського духовництва та боярства покинув Москву та переїхав до Великого князівства Литовського. У вересні 1572 прибув до Львова, де його звали «друкар москвитин» (лат. Iwan Moschus). Наприкінці лютого 1573–1574 рр. І. Федоров надрукував свою першу у Львові книгу «Апостол» (264 с.), яку від московського видання відрізняли вирізьблені додаткові сторінкові гравюри із зображенням євангеліста Луки, орнаментальним знаком герба Львова та друкарським знаком – гербом самого першодрукаря, післямова видавця, яка характеризує його як талановитого ремісника, високоосвіченого редактора та палкого патріота. Другим львівським виданням Івана Федорова був «Буквар» – перший в Україні друкований посібник для навчання письма. Обидві книги надруковані на якісному білому папері місцевого виробництва.

Іван Федоров добре знав західноєвропейську книгу й способи її оздоблення, проте у своїй творчості спирався на орнаментальне мистецтво України. Все мистецьке оформлення книг Федорова, виданих в Україні, тісно пов'язане з місцевою народною творчістю. Орнамента Івана Федорова збереглася й до нашого часу та використовується в ужитковому мистецтві.

<p>465 років від народження <i>Івана Вишенського</i> (бл. 1550–бл. 1621), українського релігійного і літературного діяча, православного монаха, письменника-полеміста родом із Львівщини. У 1570-х рр. став ченцем Афонського монастиря в Греції, де прожив 40 років. Автор близько 16 полемічно-дидактичних творів, вирізнених в українській полемічній літературі 16–17 ст. не лише винятковим літературним талантом автора, а і його своєрідною світоглядною позицією, що не обмежувалася виключно боротьбою з католицизмом та унією. Виходячи з засад візантійського аскетизму, Вишенський гостро критикував увесь тодішній церковний і світський лад і вимагав простоти старохристиянського братства, як здійснення Царства Божого на землі. Він відкидав світську освіту і народні старовинні звичаї, як поганські. Користувався формами церковних послань, діалогу і полемічного трактату, постійно поєднуючи ці жанри. Вплинув на розвиток жанру сатири в українській літературі. Академік О. І. Білецький назвав його «українським Савонаролою», зазначивши при цьому, що «Вишенський в літературі XVI ст. – такий самий „узловий” пункт, як „Слово о полку Ігоревім” для літератури XII ст.». І. Я. Франко написав поему «Іван Вишенський» (1900), присвятивши її Агатангелу Кримському, який, як і академіки Микола Сумцов, Михайло Грушевський та Михайло Возняк, вивчав творчість українського полеміста.</p>	
<p>415 років</p> <p><i>«Дванадцята ніч, або Як собі хоче»</i> (англ. «The twelfth Night, or What You Will», нап. 1600), комедія Вільяма Шекспіра. Українською мовою твір переклали Максим Рильський, а також івано-франківський письменник Юрій Андрухович (під назвою «Дванадцята ніч, або Що захочете»).</p>	
<p>400 років</p> <p><i>«Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі»</i> (1615, остаточна редакція твору), синтетичний роман іспанського письменника Мігеля де Сервантеса Сааведри. Українською мовою твір перекладали Микола Лукаш та Анатоль Перепадя (цей переклад за редакцією Григорія Кочура та Михайла Москаленка був надрукований 1995 у вид-ві «Дніпро»).</p>	

400 років від заснування (1615) Києво-Печерської друкарні – культурно-освітнього осередку й провідного центру друкарства в Україні XVII– XVIII ст. Створив Єлисей Плетенецький при Києво-Печерській лаврі, використавши для цього обладнання Стратинської друкарні, купленої у Г.Балабана.

400 років від заснування Києво-Могилянської академії – першого і довгий час єдиного вищого загальноосвітнього всестанового навчального закладу України, Східної Європи, всього православного світу. Повний курс навчання тривав 12 років. Але студенти мали право вчитися в ній стільки, скільки бажали без вікового обмеження. Було вісім так званих ординарних класів, кількість предметів сягала до 30 і більше. Як і в Європі, всі вищі науки, починаючи з поезики, викладались латиною. Руською або українською літературною (книжною) мовою писали твори, вірші, наукові, художні й політичні трактати, літописи, листи, судові акти, гетьманські універсали, укладали проповіді й повчання. Починаючи від Петра I ведеться наступ на українську мову з метою її знищення. Іван Франко оцінював Києво-Могилянську академію, де навчалися, окрім українців, росіяни, білоруси, волохи, молдавани, серби, боснійці, чорногорці, болгары, греки і навіть італійці, як «інституцію значною мірою інтернаціональною, вплив якої простягся далеко за межі України». Відроджена 1992 р. Сьогодні Національний університет «Києво-Могилянська академія» – це 31 кафедра, 6 факультетів, 30 науково-дослідних центрів та лабораторій, бл. 500 викладачів та бл. 3500 студентів. Без перебільшення можна стверджувати, що всі освітні інновації та реформи, які відбулися в незалежній Україні,— заслуга могилянців та Могилянки.

390 років від дня народження *Марусі Чурай* (Чураївна) (1625–1653), легендарної української народної співачки, поетеси, композитора часів Хмельниччини, яка, за переказами, жила в Полтаві. Їй приписують авторство низки відомих у народі пісень: «Ой не ходи, Грицю», «Котилися вози з гори», «Засвіт встали козаченьки» та ін.

355 років від народження *Даніеля Дефо* (англ. Daniel Defoe, бл. 1660–1731), англійського письменника і публіциста, одного із основоположників англійського та європейського реалістичного роману епохи Просвітництва, автора статей, віршованої 11 сатири, пригодницьких романів «Молль Флендерс», «Роксана», «Капітан Сінглтон» та славнозвісного роману «Життя й незвичайні та дивовижні пригоди Робінзона Крузо» (українською перекладали Б. Грінченко, К. Малицька й ін., а також переклади за редакцією В. Державина та за редакцією Є. Крижевича).

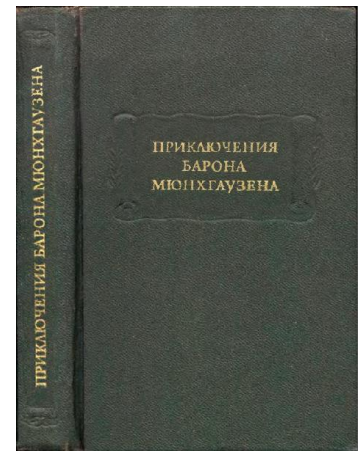
230
років

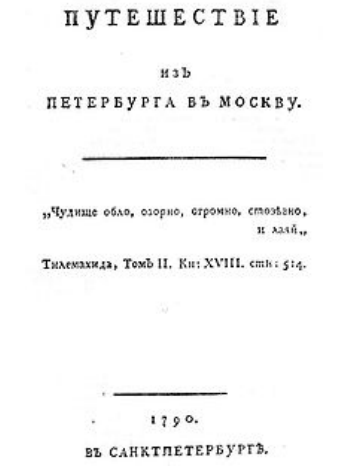
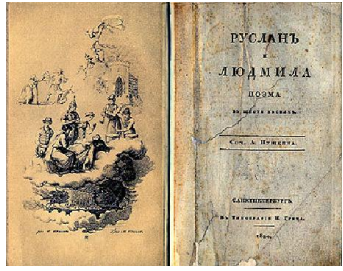
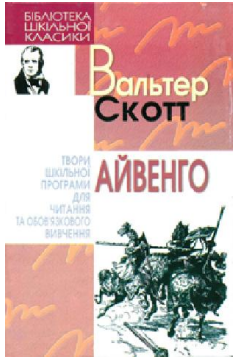
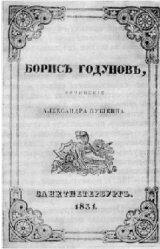
«Неймовірні пригоди барона Мюнхгаузена» (надрук. 1785), книга німецького письменника Рудольфа Еріха Распе.

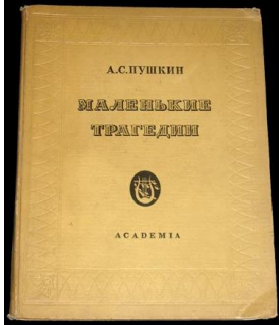

Історії барона Мюнхгаузена уперше з'явилися на сторінках берлінського «Путівника для веселих людей» 1781 (16 оповідок) і 1783 (2 оповіді). Прізвище оповідача приховувала аббревіатура «М-г-з-н». Факт існування історичної особи з таким іменем документально зафіксований. Карл Фрідріх Єронім барон фон Мюнхгаузен (нім. Karl Friedrich Hieronymus Freiherr von Münchhausen, 11 травня 1720, Боденвердер – 22 лютого 1797, там само) – німецький фрайхерр (барон). Він належав до давнього роду, засновник якого, Гейно, супроводжував Фрідріха Барбароссу під час одного із хрестових походів до Палестини. Сам Карл Мюнхгаузен довго жив у Росії, ставши ротмістром.

1785 р. Рудольф Еріх Распе випустив у Англії велику книгу під назвою «Оповідь барона Мюнхгаузена про його чудові мандри». Заслуга письменника полягала в обробці матеріалу з «Путівника» і перетворенні його на цілісний структурований твір, об'єднаний єдиним оповідачем. У цій книжці на перше місце висунуто подану у просвітницькому дусі ідею покарання брехні, а сама книга побудована як типовий англійський твір, де всі події пов'язані з морем. Распе створив самостійний твір, спираючись у той же час на фольклор, німецьку традицію, а також на низку творів, починаючи з античних часів і до своїх старших сучасників, до Свіфта з його «Мандрами Гуллівера».

У 1786–1788 рр. німецький поет Готфрід Август Бюргер (1747–1794), котрому сподобалась книга Распе, переосмислив, доповнив і видав її під назвою «Дивовижні пригоди на воді й на суші барона фон Мюнхгаузена». Ця книга витримала декілька видань в Англії, потім у Німеччині, перекладалась іншими європейськими мовами, переказувалась, перевидавалась і стала, нарешті, найпопулярнішою і всесвітньо-відомою. Саме Бюргер надав цьому творові широти й перетворив англійський твір на витвір світової літератури. За основу багатьох подальших видань брали саме варіант-оригінал Бюргера, в тому числі російське – у переказі К. Чуковського, перекладеному українською Г. Тютюнником (1981).

<p>225 років</p>	<p>«Подорож з Петербурга в Москву» (надрук.1790), найбільш відомий твір (роман у формі мандрівних нотаток) російського письменника Олександра Миколайовича Радищева. Надрукована анонімно у домашній друкарні автора, книга викликала сувору реакцію у влади. Російська цариця Катерина II, прочитавши її, сказала: «Бунтівник – гірший за Пугачова! Той хоч удавав царя, монархічний лад сповідував, а цей, революцією, надумав на Русі вчинити республіку!». Її указом від 4 вересня 1790 р. письменника засудили до страти, замінивши згодом таке покарання десятирічним засланням до Східного Сибіру (Ілімськ, що на річці Ангари). Майже весь тираж книги було знищено, твір заборонили (заборону зняли лише 1905 р.), але він поширювався у списках і був добре відомий.</p>	
<p>195 років</p>	<p>«Руслан і Людмила» (нап. 1820) – поема основоположника нової російської літератури Олександра Сергійовича Пушкіна у формі фантастичної казки. Написана астрофічним чотиристопним ямбом, натхнена давньоруськими билинами і стимульована виходом 1818 перших томів «Історії держави російської» М. М. Карамзіна, містить складові дружньої пародії на баладу В. А. Жуковського «Дванадцять сплячих дів» (іронічне зниження високих образів, насичення сюжету жартівливими еротичними елементами, гротескною фантастикою, використання низької лексики). За цим твором (із збереженням віршів оригіналу) засновник російської композиторської школи Михайло Іванович Глінка в 1837–1842 рр. написав однойменну оперу у 5-ти діях.</p>	
<p>190 років</p>	<p>«Айвенго» (нап. 1820), історичний роман британського письменника шотландського походження Вальтера Скотта, класичний твір пригодницької літератури. Перший твір письменника, звернений до суто англійської культури, зображаючи ворожнечу між саксами і норманнами за часів Ричарда I. Українською мовою роман у різні часи перекладали Анатоль Волкович, Надія Суровцева, Юрій Лісняк, Галина Лозинська, Ірина Єрьоміна, Світлана Сулима й ін., автор літературного переказу Андрій Клімов.</p>	
<p>190 років</p>	<p>«Борис Годунов» (нап. 1825), реалістична драма (історико-політична трагедія) основоположника нової російської літератури Олександра Сергійовича Пушкіна. Створена під впливом читання «Історії держави російської» М. М. Карамзіна як наслідування історичних хронік В. Шекспіра переважно білим віршем з низкою прозових сцен. Присвячена періоду царату Бориса Годунова (1598–1605).</p>	

<p>185 років</p>	<p><i>«Маленькі трагедії»</i> (нап. 1830), цикл коротких п'єс Олександра Сергійовича Пушкіна, куди входять твори: «Скупий лицар», «Моцарт і Сальєрі», «Кам'яний гість», «Бенкет у час чуми». За ідейно-художнім спрямуванням близькі до філософської поезії. У центрі уваги – складний і суперечливий духовний світ людини, реалістична манера зображення якого робить ці твори передвісткою провідної тенденції усєї наступної російської літератури ХІХ ст., пов'язаної з художнім осягненням «діалектики душі». У однойменному трисерійному телевізійному фільмі (1979, постановка Михайла Швейцера), присвяченому 180-річчю від дня народження поета і 150-річчю Болдінської осені, під час якої був написаний цикл, роль Дона Гуана виконує Володимир Висоцький.</p>	
<p>180 років</p>	<p>Повісті <i>«Вій»</i>, <i>«Тарас Бульба»</i>, збірка повістей <i>«Миргород»</i>, книжка <i>«Арабески»</i> (опубл. 1835) – твори російськомовного українського письменника, одного з фундаторів класичної російської прози ХІХ ст. Миколи Васильовича Гоголя.</p>	
<p>180 років</p>	<p><i>«Сватання»</i> (нап. 1835), малоросійська опера в 3-х діях Григорія Федоровича Квітки-Основ'яненка. Вперше поставлена у Харкові влітку 1836 р., посіла постійне місце в репертуарі багатьох театрів. Ще за життя письменника на сцені комедія ставилася під назвою «Сватання на Гончарівці».</p>	
<p>175 років</p>	<p><i>«Герой нашого часу»</i> (нап. 1838–1840, надрук. 1840), соціально-психологічний і філософських прозовий роман класика російської літератури Михайла Юрійовича Лермонтова, побудований на глибинному синтезі ідейно-художніх засад романтизму та реалізму.</p>	
	<p><i>«Мцири»</i> (опубл. 1840), поема класика російської літератури Михайла Юрійовича Лермонтова, вважається одним із останніх класичних вірців російської романтичної поезії. Написана чотиристопним ямбом з винятково чоловічою римою.</p>	

170 років з часу створення (грудень 1845) *Кирило-Мефодіївського братства*, української таємної організації у складі 12-ти українських інтелігентів, що спиралася на традиції українського визвольного автономістського руху. Організація була названа іменами відомих слов'янських просвітителів Кирила і Мефодія. Знаком братства став перстень з написом «Св. Кирило і Мефодій, січень 1846». Ініціаторами створення і засновниками виступили Василь Білозерський, Микола Гулак, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Опанас Маркевич. У квітні 1846 до братства вступив Тарас Шевченко. Провідну роль серед них відігравали М. Костомаров, Т. Шевченко, Г. Андрузький, В. Білозерський, М. Гулак, П. Куліш.

Програмні положення братства були викладені у «Книзі буття українського народу» (український варіант роботи Адама Міцкевича «Книги народу й пілігримства польського») і «Статуті Слов'янського братства св. Кирила і Мефодія», основним автором яких був Микола Костомаров, та у «Записці», написаній Василем Білозерським. В основу документів лягли ідеї українського національного відродження і українського панславізму, романтика загальнослов'янської єдності, автономізму та народовладдя. Завдання об'єднання слов'ян, що стало підставою виникнення таємної організації, згодом конкретизувалось у двох напрямках – рівноправного співробітництва слов'янських народів та відродження України. На відміну від російських слов'янофілів, кирило-мефодіївці спиралися на християнство без вивищення православ'я над католицизмом і протестантизмом та з поверненням йому первісного людяно-справедливого змісту, відстоювали ідеї соціальної рівності та політичної свободи, гостро засуджували самодержавство і панство, експлуатацію, закріпачення України.

У березні 1847 р. за доносом провокатора Олексія Петрова, студента юридичного факультету Київського університету св. Володимира, діяльність братства була викрита, а члени заарештовані. Усією операцією зі знешкодження «змови» керував особисто шеф жандармів граф О. Орлов. Суду над кирило-мефодіївцями не було. Їх покарано «по высочайшему повелению», оскільки все трималося в таємниці: не можна було допускати небажаного резонансу. Найтяжче було покарано Тараса Шевченка, якого за особистим розпорядженням Миколи I віддали у солдати Окремого Оренбурзького корпусу на 10 років без права писати і малювати. Діяльність братства достовірно висвітлена у різних публікаціях самих кирило-мефодіївців, а також у працях Олександра Кониського, Сергія Сфремова, Дмитра Багалія, Михайла Грушевського, Михайла Возняка та ін. Найповніше матеріали слідства та інші матеріали з історії товариства представлені у тритомному виданні «Кирило-Мефодіївське товариство» (Київ: Наук. думка, 1990).

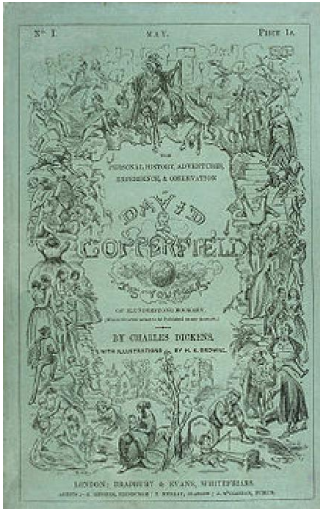

М.І. КОСТОМАРОВ

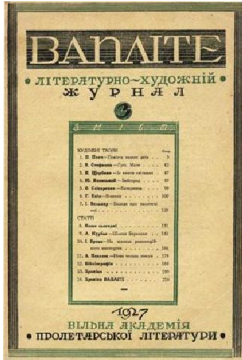
„ЗАКОН БОЖИЙ“

(КНИГА БУТТЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ)

<p>170 років</p>	<p>Патріотичне послання <i>«І мертвим, і живим...»</i>, поеми <i>«Кавказ»</i>, <i>«Наймичка»</i>, <i>«Єретик»</i> (нап. 1845) – твори основоположника нової української літератури Тараса Григоровича Шевченка.</p>	
	<p><i>«Двадцять років потому»</i>, <i>«Королева Марго»</i>, романів французького письменника Олександра Дюма-батька (нап. 1845)</p>	
	<p><i>«Бідні люди»</i> (1845), перший роман класика російської і світової літератури Федора Михайловича Достоевського. Твір написаний як листування між Макарком Девушкіним і Варварою Добросьоловою. Епістолярна композиція дозволила передати нюанси психології героїв у їх саморозкритті.</p>	
<p>165 років</p>	<p><i>«Життя Девіда Копперфілда, розказана ним самим»</i> (англ. «The Personal History, Adventures, Experience and Observation of David Copperfield the Younger of Blunderstone Rookery», нап. 1850), перший роман класика англійської і світової літератури Чарльза Діккенса, де оповідь ведеться від першої особи, класичний приклад виховного роману, один з найпопулярніших творів письменника в англосовітних країнах і за кордоном (ним захоплювалися Л. Толстой, Ф. Достоевський, Г. Джеймс, Ф. Кафка та ін.). Натомість Джеймс Джойс не сприймав сентиментальність Діккенса, його пристрасть до сентенцій та нечіткої оповідної структури, і їдко спародіював стиль роману в своїх «Биках сонця». Перший український переклад роману було опубліковано без імені перекладача 1948 р. у повоєнній Німеччині. Українською мовою твір також перекладали Олександра Кривцова спільно з Євгеном Ланном.</p>	
	<p><i>«Віконт де Бражелон, або Десять років потому»</i> (заверш. 1850), останній роман із серії про пригоди мушкетерів французького письменника Олександра Дюма-батька.</p>	
<p>160 років</p>	<p><i>«Севастопольські оповідання»</i> (опубл. 1855), цикл з трьох оповідань класика російської і світової літератури Льва Миколайовича Толстого, що описують оборону Севастополя в часи Кримської війни 1853–1856 рр. У творах йдеться про героїзм захисників міста і про нелюдську безглуздість війни. Достовірність і точність зображення життя обложеного міста були забезпечені не тільки письменницькою майстерністю, а насамперед тим, що автор з листопада 1854 по серпень 1855 знаходився в Севастополі і його околицях, чергував протягом півтора місяців на батареї на Четвертому бастіоні під артилерійськими обстрілами (в тому числі під час другого посиленого бомбардування 28 березня (9 квітня)), брав участь у битві на Чорній річці і в боях під час останнього штурму міста. Українською мовою твори переклав Володимир Герасимович.</p>	

160 років	<i>«Пісня про Гайавату»</i> (англ. «The Song of Hiawatha», нап. 1855), епічна поема Генрі Лонгфелло, класична пам'ятка американської літератури. Побудова і віршовий розмір, яким написано твір, сягають карельського епосу «Калевала». Вперше українською мовою переклав Олександр Олесь
150 років	<i>«Вершник без голови»</i> (англ. «The Headless Horseman»; «A Strange Tale of Texas», нап. 1865, популярний пригодницький роман англійського письменника Томаса Майн Ріда. Українською мовою переклав Володимир Митрофанов.
	<i>«Аліса в країні чудес»</i> (нап. й опубл. 1865), казка, написана англійським математиком і письменником Чарльзом Лютвіджем Доджсоном під псевдонімом Льюїса Керолла. Українською мовою твір переклала Валентина Корнієнко.
145 років	<i>«20 тисяч льє під водою»</i> (нап. 1870), науково-фантастичний пригодницький роман французького письменника Жуля Верна. Українською мовою твір переклав Дмитро Паламарчук.
140 років	<i>«Маруся Богуславка»</i> (нап. 1875), історична драма українського письменника Івана Семеновича Нечуя-Левицького.
	<i>«Хіба ревуть воли, як ясла повні»</i> (нап. 1875), соціально-психологічний реалістичний роман українських письменників Панаса Мирного та Івана Білика, перша в українському письменстві монументальна селянська епопея.
135 років	<i>«Брати Карамзови»</i> (нап. 1880), останній роман класика російської і світової літератури Федора Михайловича Достоевського. Підсумок філософських та творчих пошуків письменника, який мав намір зробити цей твір першою книгою великої епічної трилогії «Життя великого грішника», однак помер через чотири місяці після публікації твору.
130 років	<i>«Наймичка»</i> (нап. 1885), соціально-психологічна драма українського драматурга Івана Карпенка-Карого.
125 років	<i>«Лис Микита»</i> (нап. 1890, дитяча книга казок класика української літератури Івана Яковича Франка.
	<i>«Contra spem spero»</i> (нап. 1890), вірш класика української літератури Лесі Українки.
	<i>«Сто тисяч»</i> (побачила світ 1890), сатирична трагікомедія характерів на чотири дії українського драматурга Івана Карпенка-Карого.
	<i>«Портрет Доріана Грея»</i> (англ. «The Picture of Dorian Gray», перше вид. 1890), єдиний опублікований роман Оскара Вайльда, класичний твір західної літератури. Українською мовою переклав Ростислав Доценко.

120 років від заснування <i>Нобелівської премії</i> (1895).		
115 років	<i>«Живий труп»</i> (нап. 1900), драма класика російської і світової літератури Льва Миколайовича Толстого, опублікована і поставлена в МХТ В. Немировичем-Данченком і К. Станіславським після смерті автора.	
	<i>«Іван Вишенський»</i> (нап. 1900), поема класика української літератури Івана Яковича Франка.	
110 років	<i>«Мойсей»</i> (нап. 1905), поема класика української літератури Івана Яковича Франка. Глибокий філософський твір про майбутнє українського народу, про взаємини вождя і народу в процесі наполегливого шукання «обітваної землі», про майбутні сили мас, здатних висунути зі свого середовища в процесі революційного руху проводирів, що приведуть до перемоги.	
	<i>«В катакомбах»</i> (нап. 1905), драматична класика української літератури Лесі Українки.	
	<i>«Посідинок»</i> (опубл. 1905), повісті російського письменника Олександра Івановича Купріна.	
90 років	<i>«В житах»</i> (нап. 1925), новела українського письменника Григорія Михайловича Косинки, що засвідчила орієнтацію автора на стефаниківський тип письма.	
	<i>«Голова професора Доуеля»</i> (надр. 1925), фантастичний пригодницький роман російського радянського письменника-фантаста, одного із засновників російської радянської фантастики Олександра Романовича Беляєва. Попередницею твору була новела німецького письменника Карла Грунтера «Голова містера Стейла».	
	<i>«Анна Снегіна»</i> (нап. 1925), <i>«Чорна людина»</i> (заверш. 1925), поеми класика російської поезії ХХ ст. Сергія Олександровича Єсеніна.	
<p>90 років від часу утворення у Харкові літературної організації ВАПЛІТЕ (Вільна академія пролетарської літератури, 1925, існувала до 28 січня 1928). Приймаючи офіційні вимоги комуністичної партії, в питаннях літературної політики займала незалежну позицію і стояло на засадах творення нової української літератури кваліфікованими митцями, що ставили перед собою вимогу вдосконалення, засвоєння найкращих здобутків західноєвропейської культури. Лідером організації був Микола Хвильовий, який висунув гасло «Геть від Москви!». Президентами – Михайло Яловий (пізніше Микола Куліш), секретарем – Аркадій Любченко. До складу організації входили: Микола Хвильовий, Михайло Яловий, Аркадій Любченко, Олесь Досвітній, Микола Куліш, Майк Йогансен, Григорій Епик, Павло Тичина, Іван Сенченко, Олекса Слісаренко, Петро Панч, Микола Бажан, Юрій Яновський, Юрій Смолич, Іван Дніпровський, Олександр Копиленко, Петро Шатун та ін.</p>		

85 років	<p>«На весь голос» (1930), вступ до незавершеної поеми класика російської поезії ХХ ст. Володимира Володимировича Маяковського. Вважається поетичним заповітом митця.</p>	
<p>85 років від заснування <i>Інституту мовознавства імені О. О. Потебні НАН України</i> – науково-дослідної установи в Києві, створеної на базі мовознавчих установ ВУАН (1930).</p>		
<p>85 років засновано <i>Український Науковий Інститут</i> у Варшаві (1930).</p>		
<p>85 років від заснування (1930) <i>Українського педагогічного товариства</i> (Прага, Чехословаччина), головою якого було обрано Степана Сірополка (1872–1959), українського педагога, освітнього та громадського діяча, бібліографа, книгознавця, історика педагогіки</p>		
80 років	<p>«Вершники», роман українського письменника Юрія Івановича Яновського (опубл. 1935). Твір є своєрідною спробою жанрового симбіозу, це роман в новелах, де утверджується неоромантична стилістика. За змістом, життєвим матеріалом й за художньою вагою один із найкращих творів радянської літератури про героїку Громадянської війни.</p>	
75 років	<p>«Тихий Дон», роман-епопея класика російської радянської літератури Михайла Олександровича Шолохова (нап. 1940). За цей роман письменнику в 1965 р. була присуджена Нобелівська премія з літератури з формулюванням: «За художню силу і цільність епосу про донське казачтво в переломний для Росії час».</p> <p>Частина літературознавців і письменників (І. Медведєва-Томашевська, О. Солженіцин, Р. Медведєв, М. Мезєнцев, В. Фоменко, Т. Фоменко, А. Макаров, С. Макарова, Зеєв Бар-Селла, А. Венков, В. Самарін) вважають, що реконструйований первісний текст роману не належить Шолохову і написаний в 1910-х рр. і під час громадянської війни справжнім (так званим «основним») автором, судячи зі всього, козаком і учасником Білого руху. Протилежну позицію займають фахівці-шолохознавці Ф. Кузнецов і О. Стручков, для яких авторство Шолохова є доведеним і безсумнівним. 1999 р. спеціалісти РАН знайшли рукописи 1 і 2 книги роману, які вважалися втраченими. Після графологічної, текстологічної та ідентифікаційної експертизи авторство роману було остаточно підтверджено за Шолоховим, але сама наявність рукописів ще не означає, що людина, рукою якої вони написані, в дійсності є справжнім автором.</p> <p>Українською мовою твір перекладали Євген Плужник, Степан Ковганюк, Володимир Прокопенко.</p>	

70 років	<i>«Пеппі Довганчоха»</i> (швед. «Pippi Långstrump», нап. 1945), дитяча пригодницька повість шведської письменниці Астрід Ліндгрєн.
	<i>«Василь Тьоркін (Книга про бійця)»</i> (заверш. 1945), синтетична поема російського поета Олександра Трифоновича Твардовського.
	<i>«Петро I»</i> (1945), історичний роман російського радянського письменника Олексія Миколайовича Толстого. Містить апологію сильної і жорстокої реформаторської влади.
65 років	<i>«Сад Гетсиманський»</i> (заверш. 1950), роман українського письменника Івана Багряного. Один із перших творів світової літератури, що викриває злочинну суть сталінщини.
60 років	<i>«Зачарована Десна»</i> (нап. 1955), автобіографічна повість українського митця Олександра Петровича Довженка.
50 років	<i>«Понеділок починається в суботу»</i> (нап. 1965), повість (казка для наукових співробітників молодшого віку) російських письменників, класиків наукової і соціальної фантастики братів Аркадія Натановича і Бориса Натановича Стругацьких. Одне з найбільш своєрідних втілень радянської утопії 1960-хрр., художня реалізація мрії про можливість для сучасної талановитої людини зосередитися на науковій творчості і пізнанні таємниць Всесвіту. Важливе значення у творі мають сатиричні мотиви, викриття пристосуванців, бюрократів, політичних демагогів, жуліків від науки. Повість мала помітний вплив на світогляд декількох поколінь радянських читачів 1960–1980-х рр.
40 років	<i>«Євпраксія»</i> (опубл. 1975), історичний роман українського письменника Павла Архиповича Загребельного про часи Київської Русі.
35 років	<i>«Роксолана»</i> , (опубл. 1980) історичний роман українського письменника Павла Архиповича Загребельного.